

GEOGRAFIYA DARSLARIDA GEOGRAFIK O'YINLARDAN
FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Abdullayev A.G.,
Ollaberganova S.Sh.
Urganch davlat universiteti,
O'zbekiston

Аннотация: В ходе урока рассматриваются вопросы использования современных педагогических технологий, технологии географических игр, которые помогают учащимся хорошо усвоить предмет, сформировать представления о происходящих событиях и одновременно повысить качество урока были изучены.

Ключевые слова: методы, географические игры, развивающие игры, ролевые игры, компьютерные игры, экшн-игры.

Abstract: During the lesson, the issues of using modern pedagogical technologies, the technology of geographic games, which help students to master the subject well, form ideas about the events taking place and at the same time improve the quality of the lesson were studied.

Key words: methods, geographic games, educational games, role-playing games, computer games, action games.

Bugungi kunga kelib geografiya fanini takomillashtirishga yanada katta e'tibor bilan qaralmoqda. Buning uchun geografiya o'qituvchisi avvalo o'zi o'qitayotgan fanni sevishi va bu fan erishayotgan yutuqlar bilan uzluksiz tanishib borishi shart. Geografiya darslarini va geografiyadan sinfdan tashqari ishlarni hayotga tadbiq etish, ularni qiziqarli va ijodiy tashkil etish – bosh maqsaddir.

Geografiya – asosan tabiiy fan hisoblanadi. Yer deb atalmish hayot maydoniga aylangan borliqni o'rganuvchi fan bo'lib, bu fanni o'rganishga har bir davr ziyolilari o'z qarashlari bilan yondashganlari aniq. Geografiya darslarini va sinfdan tashqari ishlarni hayotga tadbiq etish, ularni qiziqarli va ijodiy tashkil etish bosh masaladir. Darsda o'yinlardan foydalanish muhim o'rin egallaydi. Shu o'rinda geografik topishmoqlarni darslarga olib kirish ko'zlangan maqsadga erishishda benihoyat katta yordam beradi. Bugungi kunga kelib geografiyani takomillashtirishga yanada katta e'tibor bilan qaralmoqda. Geografiya – darslarini hayotga bog'lash, ularni qiziqarli va ijodiy tashkil etish bosh maqsaddir.

Ta'lim-tarbiyada o'yinlardan foylanish: o'yin bola faoliyatining almashtirib bo'lmaydigan tashkiliy shaklidir. Shuning uchun ham geografik ta'lim tarbiyaga o'yin muhim o'rin tutadi. Tarbiya o'yinidan majmualiy foydalanish bola faoliyatiga ta'sir ko'rsatib, uni turli tomonga yo'naltirish mumkin. Shuning uchun ham o'yinning jamoa shakllarida tashkilotchi bolalar boshqa bolalarni ham o'ziga ergashtira oladi. Bu esa o'yin omilining katta tarbiyaviy ahamiyati borligini bildiradi. Bunda asosiy rol ni geografik o'yinlar egallaydi.

Geografik o'yinlar nihoyatda xilma xil bo'lib, darsda va darsdan tashqari mashg'ulotlarni qiziqarli bo'lishida o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishlarini

oshirishda qulay va samarali vositalardan biri hisoblanadi. Dars jarayonini tashkil etuvchi fanga doir turli o'yinlar, noan'anaviy darslarning muhim shaklidir. Ular o'quvchilarning shu fanga qiziqishlarini, mehrini kuchaytiruvchi, ularning darsdagi ruhiy toliqishlarini oldini oluvchi ziyraklik va topqirlik qobiliyatlarini rivojlantiruvchi hamda bilim saviyalarini yanada oshirishga undovchi muhim omil hisoblanadi.

Geografiya darslarida tashkil etish mumkin bo'lgan geografik o'yinlar har bir sinfda mavzuning mazmuniga mos kelishiga e'tibor beriladi. Geografik o'yinlar qaysi turda bo'lmasin o'quvchini mustaqil fikrlashga, aqlini peshlashga o'rgatadi. O'yin turlarining qaysinisini qay vaqtda qo'llash xususida qat'iy ko'rsatma berib bo'lmaydi, chunki geografik o'yinlar har bir darsda mavzuni mazmuniga qarab tashkil etiladi.

Geografik o'yinlarni tashkil etganda o'quvchining yosh xususiyati, sa'viyasi o'yin vaqtida hisobga olinadi. Har bir yangi mavzudagi tushuncha va qonuniyatlarning o'quvchilar tomonidan puxta o'zlashtirilishi, ularning yodida saqlanib qolishi faqatgina og'zaki yodlash ko'nikmalaridan foydalanib qolmasdan balki geografiya didaktikasining yangi ma'naviy usullaridan keng foydalaniladi. Ulardan biri tayanch konspekt tuzish, uni chuqur tahlil qila bilish usulidir. Uning mohiyati nimada? Tayanch konspekt, rasm, alohida so'zlar, hatto ayrim harflar, formula va boshqa xildagi konspekt yordamida o'tilgan mavzuni, qisqa va tushunarli holda sinf doskasida ifodalashdan iboratdir.

Yangi mavzuni o'tish jarayonida avvalo uni mukammal tushuntirib beriladi. So'ngra o'quvchilar mavzu materiallarini turli xil rasmlar, qisqartma so'zlar, rang-barang indekslar yordamida ifodalab, darsni bir necha bo'limlarda o'rganishadi. Har bir bo'limdagi asosiy g'oya va tushunchalar maxsus konspekt yordamida mustahkamlangandan keyin o'quvchilar yangi darsning o'zlashtirilishi zarur bo'lgan eng asosiy tushunchalarini bilib oladilar va quyidagilarga e'tibor qiladilar. Bizningcha, geografiyadan foydalaniladigan o'yinlarni xarakteriga qarab besh guruhga bo'lish mumkin:

1. Stolda bajariladigan loto, krossvord, rebuslar.
2. Musobaqa o'yinlari, o'tkir zehnlilar mushoirasi turnirlari.
3. Harakatli o'yinlar.
4. Rolli o'yinlar.
5. Kompyuter o'yinlari.

Geografik o'yin bolalarning bilimga qiziqishlarini faollashtirish yo'lidagi eng qulay vositadir. Bulardan eng qizig'i rolli o'yinlar. Bunda tashabbus bilan bolalar o'z oldiga qo'ygan topshiriqlarni hal qilish, qiyinchiliklarni yengish, mehnatga muhabbat, xarakteriga ta'sir qilish mumkin. Bolalar quruq, zerikarli tadbirlardan charchaydilar, o'yinga esa hamisha tayyor turadilar. Yuqori sinf o'quvchilari ommaviy o'yinlardan quyi sinf o'quvchilariga yordam beradi, savol javoblarda faollikka o'rgatadi. Geografik o'yinlar har bir darsda mavzuni mazmuniga qarab tashkil etiladi.

Geografiya darslarini hayotga bog'lab, qiziqarli qilib tashkil etilsa, dars mavzulari har bir saboq oluvchilar ongiga chuqurroq singadi. Yosh avlodni har

tomonlarni barkamol, mustaqil fikrli, ilmiy, ma'naviy yetuk, Vatanimizning yanada gullab, yashnashi uchun o'z bilim va kuchini ayamaydigan qilib tarbiyalash biz o'qituvchilarga katta mas'uliyat yuklaydi.

O'z dolzarbligini yo'qotmagan pedagogik an'analarga yangicha qarash, to'plangan tajribani ijobiy va salbiy tomonlari bilan qayta ko'rib chiqish davr talabidir. Bugungi kunda o'qituvchi nafaqat o'qitishi, balki bolaning qanday o'rganishini tushunishi va his qilishi, bundan tashqari, sinfda va sinfdan tashqari mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilar tomonidan olingan bilim va ko'nikmalar kelajakda foydali bo'lishi va haqiqatda ishlatilishi mumkinligini taxmin qilishi kerak.

Bugungi kun talabi darslarni Yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanib, noan'anaviy interfaol usullar yordamida tashkil etish, geografik o'yinlardam foydalangan holda yoshlarni bilim olishga qiziqtirish, shuningdek darslarda geografik o'yinlarni qo'llash orqali o'quvchilar ta'lim olish samaradorligini oshirishga va ularni yanada qiziqtirishga harakat qilishimiz lozim..

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hayitov A.T.,Boymurodov N. Ta'limda hoan'anaviy darslar va interfaol usullardan foydalanish. -T.: Yangi asr avlodi. 2006. - 76 b.
2. Qurbanniyozov R., Niyozov P. "Geografik o'yinlar" Toshkent "O'qituvchi"-1990 y. 80-b.
3. Qurbanniyozov R. "Geografiya o'qitish metodikasi" Urganch-2001-y. 179-b.
4. Q.Baxromov, A.Safarov. Noan'anaviy darslar va ta'limning interfaol usullari. Toshkent 2016-y 25-b.
5. O'. X. Muxammedov, M. X. Usmanboevna, S. S. Rustamov "Ta'limni tashkil etishda zamonaviy interfaol metodlar " Toshkent 2016 y. 47-b.